

Analýza středních a vysokých škol
Česká republika/oblast Kraj Vysočina

PROJEKT INTERREG ATCZ240: Cross Cultural
Communication Network (CCCN)

Ing. Dagmar Frendlovská, Ph.D.

Obsah

1. Úvod	2
2. Kritéria výběru respondentů ve školách v Kraji Vysočina	2
3. Shrnutí kvalitativního výzkumu orientovaného na střední a vysoké školy v Kraji Vysočina: metodika a hlavní výsledky	5

1. Úvod

Hlavním cílem projektu Interreg "ATCZ240-Cross Cultural Communication Network je zlepšit mezikulturní znalosti i dovednosti, kdy je projekt nasměrován na spolupráci s firmami a středními i vysokými školami (při jejich vzájemném propojení) v Kraji Vysočina a v Horním Rakousku. Projekt Interreg ATCZ240 CCCN si klade za cíl posílit a zlepšit spolupráci mezi regiony, kterými jsou Kraj Vysočina a Horní Rakousko, kdy jmenované regiony se nacházejí v dojezdové vzdálenosti.

Předložený dokument zachycuje analýzu CZ partnerů, kteří pomocí dotazníkového šetření sledovali a především analyzovali vybrané oblasti internacionalizace, prakticky orientované výuky a digitalizace, pomocí rozhovorů vedených se středními/vysokými školami. V této dílčí analýze jsou sledovány výstupy z rozhovorů 20-ti vybraných respondentů ze SŠ a VŠ z Kraje Vysočina, přičemž školy byly vybírány za předem stanovených a přesně definovaných kritérií. Respondentem se stalo vedení školy a dále 3 studenti z každé střední/vysoké školy. Rozhovory sledovali mimo jiné také problematiku mezinárodních rozdílů a možnosti propojení středních i vysokých škol s aplikační sférou. Podstatným cílem podrobných rozhovorů se školami bylo vytvořit pohled na předmětnou problematiku na základě sledování a pojmenování relevantních výstupů v rámci výpovědí respondentů. Dalším důležitým cílem bylo zjistit, jakou významnou úlohu mají SŠ a VŠ Kraje Vysočina a Horního Rakouska pro aplikační sféru.

2. Kritéria výběru respondentů ve školách v Kraji Vysočina

Výběr spolupracujících škol pro projekt Interreg Cross culture communication network (CCCN) byl podmíněn prvotním stanovením kritérií, které bylo nezbytně nutné dodržet. Primárním kritériem byla lokalita, ve které se střední a vysoká škola nachází. Požadováno bylo, aby škola měla sídlo v Kraji Vysočina, přičemž škola by měla mít ekonomické zaměření s propojením na praktickou výuku i s příznivým vztahem k internacionalizaci.

Bylo aktivně osloveno 15 škol z různých okresů Kraje Vysočina. Z vybraných škol bylo komunikováno s 6 školami, které nejlépe splňovaly požadavky kladené na respondenta, kdy 2 školy následně odmítly spolupráci pro nedostatek času. Dotazníkové šetření probíhalo fyzicky, online i telefonicky, dle možností a přání respondenta. Šetření na středních školách probíhalo u studentů i vedení škol ve dnech 15.6.2022 – 30.6.2022. Respondenti z řad studentů z vysoké školy odpovídali 30.6.2022 a během měsíce července 2022 se k otázkám vyjádřilo také vedení dané školy.

Respondenti projevili nemalý zájem o spolupráci v rámci daného dotazování, ale i případné možnosti spolupráce do budoucna. Všichni dotázaní se vyslovili, že by rádi zhlédli výsledky dotazníkového šetření, které proběhlo v rámci projektu CCCN na české i rakouské straně.

Přehled oslovených škol

Střední školy

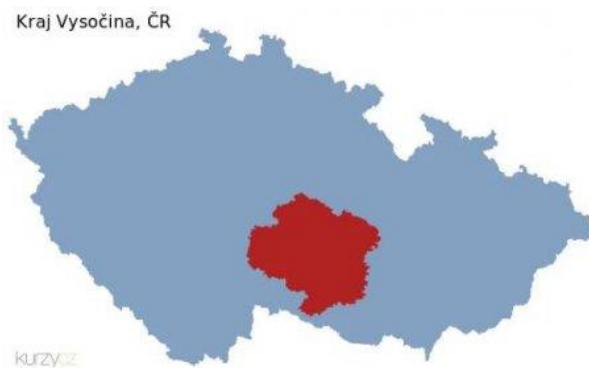
1. Obchodní akademie, Vyšší odborná a Střední zdravotnická škola, Střed odborná škola služeb a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Jihlava (Jihlava).
  - Vedení – ředitel sloučených škol
  - Studenti – studenti 1. ročníku (žena 1. ročník, žena 1. ročník, žena 1. ročník)
2. Gymnázium Otakara Březiny a Střední odborná škola Telč (Telč)
  - Vedení – ředitelka školy
  - Studenti - studenti 2. a 3. ročníku (muž 3. ročník, žena 2. ročník, žena 2. ročník)
3. Manažerská akademie s.r.o. (Jihlava)
  - Vedení – ředitel školy
  - Studenti - studenti 2 ročníku (žena 2. ročník, žena 2. ročník, žena 2. ročník)
4. Obchodní akademie a Hotelová škola Havlíčkův Brod (Havlíčkův Brod)
  - Vedení – ředitel školy
  - Studenti – studenti 2. a 3 ročníku (muž 3. ročník, muž 3. ročník, žena 2. ročník)

Vysoká škola

5. Vysoká škola polytechnická Jihlava (Jihlava)
  - Vedení – rektor, prorektor pro vnitřní/vnější a mezinárodní vztahy, vedoucí Katedry ekonomických studií, vedoucí Katedry cestovního ruchu, studijní oddělení školy
  - Studenti – student oboru FŘ a CR (žena 3.ročník, muž 3. ročník, muž 2. ročník)

Oslovené školy v Kraji Vysočina

Obrázek 1: Mapa České republiky se zvýrazněním Kraje Vysočina

Obrázek 1: www.gooleobrazky.cz

Obrázek 2: Mapa České republiky se zvýrazněním Kraje Vysočina

Zdroj: vlastní zpracování

3. Shrnutí kvalitativního výzkumu orientovaného na střední a vysoké školy v Kraji Vysočina: metodika a hlavní výsledky

Cíl kvalitativního výzkumu

Kvalitativní výzkum byl orientován na zástupce středních a vysokých škol a jejich studenty v Kraji Vysočina v České republice. Cílem rozhovoru bylo získat lepší vhled do vnímání, aktuálních postojů a realizace tří oblastí úzce spojených se vzděláváním, a to internacionalizace, prakticky orientované výuky a digitalizace včetně podpory digitální gramotnosti. Rozhovoru se zúčastnili zástupci středních a vysokých škol s mezinárodním zaměřením v Kraji Vysočině a podporou internacionalizace v rámci jejich realizace studijního programu, což bylo hlavní kritérium výběru.

Popis zapojených respondentů

Do výzkumu se zapojily 4 střední školy a 1 vysoká škola. Rozhovor byl veden vždy s ředitelem střední školy, resp. rektorem vysoké školy a s třemi studenty z každé zúčastněné školy. Celkem bylo zapojeno 5 osob představujících vedení školy. Dále 15 studentů, z toho 10 žen a 5 mužů. Průměrný věk středoškolských studentů činí 17 let, kteří rovnoměrně reprezentovali 1.-3. ročníky. Průměrný věk vysokoškolských studentů činí 22,5 let. Dva studenti studují v čase šetření program Finance a řízení ve druhém, resp. třetím ročníku a jeden student reprezentuje program Cestovní ruch ve třetím ročníku.

Do rozhovorů byly zapojené tyto školy: Gymnázium Otakara Březiny a Střední odborná škola Telč; Manažerská akademie s.r.o., Jihlava; Obchodní akademie, Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Střední odborná škola služeb a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Jihlava (dále jen „Obchodní akademie Jihlava“) a Vysoká škola polytechnická Jihlava.

Metoda zpracování a hodnocení dat

Pro analýzu dat je pracováno s absolutními četnostmi, jelikož se jedná o odpovědi 5 zástupců škol a 15 studentů a jejich převod do relativních četností je takto možný a současně nezkrsluje stav vysokými procentními hodnotami, které reprezentují nízké absolutní četnosti.

Rozhovor s vedením školy probíhal přibližně 30 minut a rozhovor se studenty probíhal přibližně 10 minut.

Rozhovor určený vedení středních a vysokých škol obsahoval 26 relevantních otázek, které byly rozdělené do těchto částí:

A) Internacionalizace (otázka 1-15)

- Význam, koncept a realizace (1-3)
- Vyučovací proces v kontextu internacionalizace (4-10; 13)
- Příprava studentů a učitelů v kontextu internacionalizace (11; 12; 14; 15)

B) Prakticky orientovaná výuka (otázka 16-18)

- Aktivity podporující prakticky orientovanou výuku (16; 17)
- Odbornost učitelů v oblasti podnikového vzdělávání a její udržitelnost (18)

C) Digitalizace (19-26)

- Vnímání podstaty digitalizace zástupci škol a studenty (19; 20; 26)
- Technické zázemí (21; 24)
- Předměty podporující digitální gramotnost a potřeby školy a studentů (22; 23; 25)

Rozhovor určený žákům a studentům středních a vysokých škol obsahoval 8 relevantních otázek, které byly rozdělené do těchto částí:

A) Internacionalizace (otázka 1-6)

- Význam (1; 2)
- Učení v kontextu internacionalizace (3-5)
- Příprava studentů v kontextu internacionalizace (6)

B) Digitalizace (7; 8)

- Vnímání podstaty digitalizace studenty (7)
- Podpora digitální gramotnosti (8)

Data jsou zpracovaná pomocí absolutních četností a převážně slovním popisem zjištěného stavu.

Výsledky kvalitativního výzkumu

První část (A) rozhovoru se týkala **internacionalizace**, jejího významu, vyučovacího procesu a učení v daném kontextu, prozkoumání zájmu žáků a studentů o danou oblast a přípravy žáků, studentů a učitelů na internacionalizaci.

1. Význam a koncept, realizace internacionalizace ve školském prostředí

Ředitelé středních škol vnímají důležitost internacionalizace pro svoji školu především v oblasti srovnání s partnerskými zahraničními školami na úrovni učitelů i žáků. Střední školy se snaží o zapojování do internacionalizace ve formě projektů, stínování, jazykových pobytů a přeshraniční spolupráce. Významný je pro ně rozvoj a posilování cizích jazyků, stejně tak rozvoj takových kompetencí, které budou uznatelné pro další profesní vývoj žáků. Jedna střední škola spolupracuje s Gymnáziem V Eidhofenu (AT) s důrazem na rozvoj komunikačních dovedností, posilování kulturní, geografické oblasti a znalostí o životním stylu. Jiná střední škola realizuje projekt s Francií. Střední školy především v tomto kontextu spolupracují s Krajem Vysočina. V oboru hotelnictví dochází ke spolupráci s těmito destinacemi Rodos, Švédsko, Nizozemí či Itálie. Konkrétní koncept realizace internacionalizace mají dvě střední školy ze čtyř oslovených. Takový koncept zasahuje do organizační struktury školy. Škola disponuje pracovníkem, který je kompetentní v oblasti internacionalizace, zajišťuje a řeší veškeré otázky zahraničních/mezinárodních mobilit pro pedagogy i žáky. Součástí daného konceptu jsou také otázky vzdělávací dokumentace a strategie. Většinou školy řeší danou oblast skrze předmětové komise cizích jazyků s dopady do zeměpisných, geografických a kulturních znalostí o dané zemi (řešeno rovněž v nárocích na maturitní zkoušku). Tak se zpravidla děje u středních škol, které nemají konkrétní koncept implementován do organizačních struktur, ale na úrovni studijních programů.

Situace na regionální vysoké škole VŠPJ v Jihlavě je poněkud odlišná od středoškolského prostředí, což samozřejmě vyplývá z logiky a ze způsobu sekundárního a terciárního vzdělávání. Vedení VŠPJ vnímá internacionalizaci jako jeden ze stěžejních pilířů rozvoje každé instituce. Možnost rozšiřovat své znalosti na základě zkušenosti v jiné kultuře je naprosto jedinečná a nezastupitelná s nevyčísitelným vlivem na akademický rozhled v jeho plné šíři. VŠPJ využívá k rozvoji a realizaci internacionalizace několik nástrojů, například povinné studium jednoho cizího jazyka v několika semestrech (nejčastěji angličtiny, u oboru Cestovní ruch se jedná o podmínku dvou cizích jazyků), povinné studium jednoho předmětu v cizím jazyce, volitelný předmět International Business Week – jedná se o zahraniční pobyt, studenti se setkávají s kolegy ze zahraničních vysokých škol a společně řeší (v mezinárodních týmech) odborný problém obvykle z marketingu, managementu firem a prezentují návrh na změnu. Tento předmět bude rozšířen nově na dvoutýdenní formu s tím, že jeden týden bude probíhat fyzická účast a druhý týden bude účast v online formě. Pro akademické pracovníky jsou nabízeny kurzy angličtiny zlepšující jejich znalosti a dovednosti. V prostředí VŠPJ existuje jasný koncept internacionalizace. VŠPJ podporuje mezinárodní spolupráci, zapojení do mezinárodních projektů a mobilitu studentů a

pracovníků. Počet uskutečněných mobilit ročně je cca 40 vyslaných a stejný počet přijíždějících studentů a cca 10 vyslaných a přijíždějících pracovníků. VŠPJ získala v roce 2020 rozhodnutím Evropské komise listinu Erasmus Charter for Higher Education 2021–2027 (ECHE), která ji opravňuje k účasti v programu Erasmus+ v celém programovém období. VŠPJ má uzavřeno cca 70 bilaterálních smluv se zahraničními vysokými školami v rámci mobilit programu Erasmus+ a s dalšími zahraničními institucemi má VŠPJ uzavřeny širší dohody o spolupráci. Bilaterální smlouvy jsou uzavírány s ohledem na shodu či podobnost studijních programů a vytváření žádoucí nabídky pro přijíždějící studenty. Spolupráce se neomezuje pouze na mobility, záměrem je aktivity prohlubovat i o další formy spolupráce, networking, mezinárodní projekty, workshopy a konference. Cílem VŠPJ je vytvořit systémové nástroje pro podporu internacionalizace na institucionální úrovni včetně podpory mezinárodní spolupráce, vytvořit systémovou podporu získávání, podpory a péče o zahraniční studenty včetně vybudování infrastrukturního zázemí. Na základě analýzy slabých a silných stránek a vyhodnocením faktorů příležitostí a hrozeb byly stanoveny operační cíle a opatření k naplňování operačních cílů. V rámci opatření jsou popsány způsoby naplnění a výstupy stanovených opatření a určeny odpovědné osoby a výkonná pracoviště.

Podobně jako vedení oslovených středních škol a VŠPJ se také všichni žáci a studenti zúčastněných středních škol i vysoké školy shodují, že internacionalizace je značně důležitá. Jako hlavní důvody podporující jejich názor nejčastěji uváděli globalizaci, součinnost státu v oblasti obchodu, obrany státu, posilování mezinárodního vzdělávání, výměny zkušeností ze zahraničí, přípravy na současný svět, mobility. Významnými aktivitami (prvky), které podporují internacionalizaci, jsou podle názorů žáků a studentů jazykové pobyty, rozvoj více jazyků – nejenom anglického, ale také francouzského a německého. V menší míře žáci zmiňovali zhlédnutí filmů v originálním jazyku, výuka cizího jazyka s rodilým mluvčím, soukromé volání v cizím jazyku přes sociální sítě apod. Za důležité považují respondenti také psané slovo v cizím jazyku.

2. Vyučovací proces a učení v kontextu internacionalizace, zájmy žáků a studentů

Střední školy a VŠPJ se shodují, že mají blízký vztah k Rakousku. Střední školy mají blízko především k Dolnímu Rakousku. Jedna střední škola uvedla, že v Dolním Rakousku má partnera a spolupracuje s Krajem Vysočina na projektu ERDV (Euroregion Dunaj Vltava), zároveň má partnera také v Horním Rakousku. Hlavní důvody blízkého vztahu k Rakousku jsou logistika, blízkost, probíhající spolupráce, školní výlety (nejčastěji vánoční Vídeň), ale také zajímavý vzdělávací systém a fungování praxe ve srovnání s ČR. Jedna střední škola uvedla, že jejich žák profesně působí jako barista ve slavné vídeňské kavárně. Co se týče situace na VŠPJ, před lety probíhala spolupráce s FH Wien. V současné době existují v rámci přeshraniční spolupráce nové projekty Interreg: Johannes Kepler Universität Linz, Verbund OÖ. Museen, Donau-Universität Krems – Universität für Weiterbildung. Studenti právě v rámci projektů vyjíždějí na terénní šetření do Rakouska. Probíhaly i spolupráce se středními školami v Rakousku ve formě výzkumné činnosti.

Ředitelé středních škol se shodují, že na jejich škole studuje několik jednotek zahraničních žáků (tj. žáků z jiných zemí). Jedná se v průměru o 10 žáků. V podmínkách VŠPJ je v čase šetření evidováno 236 studentů z různých států světa, na prezenční i kombinované formě studia, v různých studijních programech. Střední školy nenabízejí kromě Obchodní akademie v Jihlavě odborné předměty v cizím jazyce. Jedna střední škola nabízí dokonce studijní program v angličtině s názvem „Sportovní management“. Tento program je certifikovaný MŠMT. Nejčastěji střední školy nabízejí jako cizí jazyk anglický jazyk, němčinu a ruštinu, nejméně byla zastoupena francouzština a španělština. Obdobná situace panuje také na VŠPJ. Češtinu jako cizí jazyk nenabízí ani jedna střední škola, na druhou stranu v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině byly připraveny kurzy češtiny pro ukrajinské studenty. Dvě střední školy disponují lektory pro výuku francouzštiny, angličtiny (konverzace). Zbylé střední školy

nemají lektory, ale dříve spolupracovali s lektory (rodilými mluvčími) z Chile, který zajišťoval výuku španělštiny, z Francie a Německa pro výuku daných jazyků. Vedení VŠPJ uvedlo, že na této škole působí učitelé ze Slovenska, kteří vyučují ve slovenštině, ale nevyučují cizí jazyk.

V oblasti internacionalizace je pro střední školy složitější obnovit spolupráci se zahraničními partnery, kterou ztratily v průběhu pandemie covid-19. Za hlavní překážku považují finance a také zdůrazňují, že musí být vždy vhodná nabídka projektů a stáží. Zabezpečení funkční internacionalizace vyžaduje administrativní zátěž, která je v současné době značná. Proto by bylo žádoucí tuto zátěž zmírnit. Jako nástroj pro realizaci delších zahraničních výjezdů doporučují ředitelé středních škol stipendijní fondy, které by zajistily patřičné peněžní prostředky a podpořily by dlouhodobější mobility žáků. Za hlavní překážku v oblasti rozvoje internacionalizace vidí vedení VŠPJ malý zájem studentů o studium německého jazyka. Z toho důvodu se nedaří ve větší míře zařazovat tento jazyk do studijních programů. Problémy jsou také ve financování zapojených akademiků z Rakouska do výuky na VŠPJ kvůli odlišnému finančnímu ohodnocení mezi českými a rakouskými vysokoškolskými učiteli. Dále chybí pro naplnění této vize kontakty. Problém s napojením na rakouské partnery je také znatelný v síti IBW.

Žáci ze tří středních škol uvedli, že ve vzdělávacím programu nemají zahrnuté jiné předměty vyučované v angličtině, a to s výjimkou Obchodní akademie Jihlava. Na této střední škole mohou žáci studovat například zeměpis v angličtině, obchodní angličtinu aj. Jiná situace panuje na Vysoké škole polytechnické Jihlava (dále jen „VŠPJ“). Nabídka odborných předmětů v cizím jazyce je široká, jelikož podmínkou ve studiu je absolvování jednoho takového předmětu. Studenti VŠPJ zmiňovali například tyto předměty Marketing v angličtině, Finance a řízení podniku, Řízení lidských zdrojů či Aplikovaná statistika v angličtině. Studenti se dále shodují v názoru, že nejdůležitější pro praxi, ale i osobní život je angličtina. Zájem oslovených studentů o další cizí jazyky je širší. Často byly zmiňované exotické jazyky jako je arabština, čínština. Dnes nabývá na významu a sílí zájem o španělštinu a ruštinu. Ačkoliv z názorů žáků a studentů nevyplývá jednoznačně zájem o německý jazyk, všichni se shodují, že jejich školy němčinu nabízí jako druhý cizí jazyk. Jedna studentka uvedla, že se zajímá o propojení jednotlivých jazyků (lingvistiku), což by bylo podle jejího názoru vhodné v adekvátní míře implementovat do vzdělávání. Studenti však uvedli, že v obecném kontextu chybí ve škole motivace ke studiu druhého cizího jazyka.

3. Příprava učitelů a studentů na internacionalizaci a studium mezikulturních rozdílů

Ředitelé středních škol uvedli, že v rámci přípravy na zahraniční výjezd poskytují žákům patřičné informace například od učitelů, kteří mají s danou zemí zkušenost nebo v ní přímo žili. Žáci se seznamují dopředu s mezikulturními rozdíly (kulturní, geografické) v rámci výuky cizích jazyků či odborných předmětů. Školy rovněž realizují přípravné kurzy. V případě zahraniční praxe je třeba vypracovat test a dle výsledku je student umístěn na vybrané pracoviště. Mobility jsou středními školami podporovány. Z toho je nejvíce zastoupen program Erasmus. Jedna střední škola realizuje projekt ERDV. Většina středních škol hledá nové partnery na individuální bázi bez návaznosti na konkrétní projekt. V případě mobility učitelů jsou jimi preferovány krátkodobější pobyty v rozsahu 14 dní, popř. jazykové kurzy. Cílená příprava neprobíhá ani v podmínkách VŠPJ. Studenti získávají dostatečné informace o kultuře zemí v různých předmětech, například se jedná o Geografii cestovního ruchu světa. Mohou studovat také volitelný předmět s názvem Intercultural Communication. Co se týče přípravy studentů na mobilitu ve formě IBW, pak získávají studenti dostatek informací včetně vysvětlení pravidel této formy vzdělávání a mají dostatek času na přípravu prezentace své země. Vedení VŠPJ vidí jako hlavní výhodu mezinárodních projektů především v budování sítě nových kontaktů pro rozšiřování spolupráce napojené na zahraničí a v rozšíření znalostí o kulturních a vzdělávacích rozdílech. Vedení VŠPJ potvrdilo, že učitele v mobilitách podporuje. Učitelé mohou využívat program Erasmus+ (placeno z EU). V případě, že má učitel zaměstnaný na VŠPJ na pracovní smlouvu zájem o výuku či praxi v zahraničí,

dochází ke snížení úvazku na české škole v rámci výuky, nikoliv v rámci tvůrčí činnosti, a na finanční ohodnocení za výuku má učitel nárok od zahraniční školy.

Oslovení žáci středních škol se shodují, že prozatím neměli možnost výjezdu do zahraničí či s takovými aktivitami nebyli seznámeni. Výjezdy do zahraničí se uskutečnily především v podobě výletu například do Rakouska za poznáním kultury. Při této příležitosti byli žáci více seznámeni s mentalitou národa a principy vhodné komunikace s Rakušany. Jeden žák sdělil, že měl možnost poznat rozdíly z hlediska vzdělávání a studia, které se týkaly vyučovacích hodin ve škole, rozvrhu, prázdnin, školních uniforem. Jiná situace panuje na vysoké škole. Studenti VŠPJ mobility v rámci programu Erasmus či International Business Week (IBW) využívají. Je ale třeba mít příslušnou jazykovou znalost či částečnou schopnost komunikovat v daném jazyce. Informace získávají od mezinárodního oddělení, vyučujících či kamarádů. Všichni studenti se shodují, že příprava či školení v rámci budoucího jazykového pobytu by bylo vhodné a měli by o něj zájem. Způsob výběru vhodného kandidáta pro takovou přípravu se různí. Respondenti nejčastěji uváděli výběr podle zájmu, jazykových schopností, ale nikoliv dle prospěchu. Škola by měla zajistit šanci pro všechny, kdo si chce zdokonalovat jazykové schopnosti a má zájem o mezinárodní mobilitu. Školení by bylo vhodné pro druhé a třetí ročníky středních škol, resp. pro třetí ročník (pátý semestr) vysoké školy. Studenti upozorňují, že pro realizovatelnost takového školení je zapotřebí odhodlání zájemců. Podle vysokoškoláků omezují mobility soukromé, rodinné vztahy a finanční situace.

Druhá část (B) rozhovoru byla určena pouze pro vedení středních škol a vysoké školy a týkala se **prakticky orientované výuky**, aktivit, které ji podporují a odbornosti učitelů v oblasti podnikového vzdělávání a její udržitelnost.

4. Aktivity podporující prakticky orientovanou výuku

Mezi nejčastěji uvedené aktivity podporující prakticky orientovanou výuku se dle výpovědí ředitelů středních škol řadí: začlenění odborníků z praxe do výuky pro předměty účetnictví, IT, právo, marketing, mediální komunikace, praxe, odborný výcvik u partnerů v reálném prostředí, využití projektu IKA2 se zaměřením na učební pomůcky pro výuku fyziky (stavebnice Merkur), podpora technického vzdělávání, využití her ve výuce k získání praktických zkušeností. Všechny střední školy poskytují v rámci studia odbornou praxi převážně ve třetím a čtvrtém ročníku. Konkrétní situace vybraných škol je popsána níže.

Popis realizace praxí: Obchodní akademie, Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Střední odborná škola služeb a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Jihlava

Máme 15 oborů, každý obor má svá specifika. Odborný výcvik jede od 1. ročníku např. šikovní kuchaři jdou do restaurací; prodavači, téměř se začátkem školního roku jdou k nějakému partnerovi např. Billa, Tesco atd.; zdravotnické obory jsou od 2. ročníku, obchodní akademie od 3. ročníku.

Kategorie je dána podle oboru střední školy:

Obor L – maturitní obor vycházející z učiliště; 4 letý maturitní obor.

Obor M – střední odborná škola – obchodní akademie, praktická sestra na zdravotnictví; tzn. 4 letý obor s maturitou, vycházející ze střední odborné školy.

Obor H – učební obory, které jsou 3 leté zakončené závěrečnou zkouškou.

Popis realizace praxí: Gymnázium Otakara Březiny a Střední odborná škola Telč

	Druh praxe	Rozsah	Pracoviště
1. ročník	Odborná (individuální)	1 týden/30 hodin	Organizace si žáci zajišťují sami, všichni žáci ve stejném termínu
	Učební	1 týden/30 hodin	Škola – učebna ÚČE, celá třída
2. ročník	Odborná	1 týden/30 hodin	Vybrané úřady (MěÚ Telč), žáci absolvují jednotlivě nebo v menších skupinkách v průběhu roku
	Odborná (individuální)	1 týden/30 hodin	Organizace si žáci zajišťují sami, všichni žáci ve stejném termínu
	Učební	1 týden/30 hodin	Škola – učebna ÚČE, celá třída
3. ročník	Odborná	1 týden/35 hodin	Vybrané úřady (MěÚ Telč), žáci absolvují jednotlivě nebo v menších skupinkách v průběhu roku
	Odborná (individuální)	1 týden/35 hodin	Organizace si žáci zajišťují sami, všichni žáci ve stejném termínu
	Učební	1 týden/35 hodin	Škola – učebna ÚČE, celá třída
4. ročník	Odborná	1 týden/35 hodin	Vybrané úřady (Krajský úřad), žáci absolvují jednotlivě nebo v menších skupinkách v průběhu roku
	Odborná (individuální)	1 týden/35 hodin	Organizace si žáci zajišťují sami, všichni žáci ve stejném termínu

Výuka v průběhu celého školního roku:

3. ročník – předmět Fiktivní firma, dotace 2 hodiny týdně

4. ročník – předmět Vedení firmy, dotace 2 hodiny týdně

Fiktivní firma nepovinná – možnost zapojení studentů 1.- 4. ročníku, dotace 1 hodina týdně.

Stejně jako vypověděli ředitelé středních škol také VŠPJ především využívá odborníky z praxe ve výuce. Navíc je taková osoba využita také v roli vedoucího či oponenta bakalářské nebo diplomové práce. Do studijních programů je zahrnutá povinná praxe, kterou studenti musí absolvovat. U studentů kombinované formy studia lze praxi uznat. V dalším textu je uveden stručný nástin praxí realizovaných na jednotlivých studijních programech:

Délka: dle programů/oborů: Aplikovaná informatika (staré), PS – 12 týdnů; Aplikovaná informatika (nové) 3+14 týdnů; ATP, AS, Cestovní ruch - 14 týdnů; Finance a řízení - 15 týdnů; PA, VS - 46 týdnů; ZSP - 20 týdnů

Semestr: různé dle programů/oborů: Aplikovaná informatika, PS – 5.semestr; ATP, AS, Finance a řízení, Cestovní ruch – 6.semestr; VS, PA 1.-6.semestr; ZSP 2.-6.semestr

5. Odbornost učitelů v oblasti podnikového vzdělávání a její udržitelnost

Výběr učitelů probíhá v souladu s jejich aprobační. Střední školy se snaží zapojit takového učitele, který má vystudovanou příslušnou aprobaci a také má praxi v oblasti, kterou vyučuje. Ředitelé využívají učitele na plný úvazek, ale také odborníky z praxe, což jsou učitelé na zkrácený úvazek, kteří zároveň profesně působí v praxi. V rámci dalšího vzdělávání vysílají střední školy učitele na semináře či školení, které vedou akademičtí pracovníci z vysokých škol. Rovněž v rámci odborného rozvoje využívají

stínování. Podle výpovědi vedení VŠPJ pracuje odborník z praxe prokazatelně na dané pozici déle (ideálně posledních 5 let, což je podmínka NAÚ pro tzv. Odborníka z praxe), na vysoké škole má pak jen DPP nebo částečný úvazek do 0,5. Důležitá je nejen odbornost, ale i schopnost předat informace studentům. Obvykle je to posuzováno během zvané přednášky do předmětu, kdy přednášející či garant předmětu posoudí odbornost/schopnost učit. Pokud odborník vyhoví, lze ho více využít ve výuce. Na zdravotnických oborech/programech probíhá část výuky přímo v nemocnicích, tj. také odborníci z praxe, kteří jsou aktuálně zaměstnaní v nemocnici/sociálních službách.

Třetí část (C) rozhovoru byla určená opět pro vedení středních škol a vysoké školy a jejich studenty a týkala se **digitalizace**, její podstaty vnímanou respondenty a podporou (rozvojem) digitální gramotnosti.

6. Vnímání podstaty digitalizace učiteli a studenty

Podle názorů ředitelů středních škol představuje digitální kompetence uživatelskou schopnost pracovat s informacemi, využívat data. Dle jejich názoru nevstupuje do digitální kompetence programování, ani data mining skills (dolování dat). Ředitelé se shodují, že tato kompetence se musí rozvíjet ve všech předmětech, žáci si musí schopnost vybudovat, aby ji mohli efektivně využívat v občanském a profesním životě. Dále tato kompetence dle jejich názoru představuje schopnost ovládat MS Office, programy, patří sem rovněž robotika, statistika aj. Ředitelé jsou toho názoru, že digitalizace se stává součástí denního života učitelů i žáků. Covidová doba napomohla obrovskému posunu této kompetence, podporuje to rovněž MŠMT skrze různé projekty. Pro žáky je digitální kompetencí především kyberbezpečnost, bezpečí z pohledu virových problémů, škodlivost webových stránek a zejména dovednosti na uživatelské úrovni. Podle vedení VŠPJ je podstatou digitalizace pracovat s výpočetní technikou, internetem, sociálními sítěmi včetně online komunikace. Vyšší úroveň digitalizace je programování, tvorba webových stránek a ovládání složitějších programů.

Sami žáci a studenti pod pojmem digitalizace vnímají tato klíčová slova: programování, data mining skills, sociální média, internetová síť, webdesign, psaní na PC hmatovou metodou, peněžní transakce, používání elektronických učebnic, MS Office, schopnost ověřovat si zdroje, práce s PC.

7. Technické zázemí

Na tuto část odpovídalo pouze vedení středních a vysokých škol.

Učitelé jsou pravidelně proškolení v oblasti IT. Střední školy tyto semináře zajišťují vlastními zdroji, tedy vlastním pracovníkem (pověřeným učitelem nebo správcem sítě). Lze ale využívat i externí nabídky například od Národního pedagogického institutu, Vysočiny Education. Důraz je kladen na zařazování nových poznatků do výuky. Co se týče situace na straně žáků, zde je stav srovnatelný. Všichni žáci disponují vlastním zařízením (mobil, notebook apod.). Problémy jsou ale finančního rázu a z hlediska podpory rodičů, která není zcela pokryta. Učitelé dnes poskytují žákům online materiály, což je dobrá vazba a příprava na způsob studia na vysoké škole.

8. Podpora digitální gramotnosti

Podle výpovědí ředitelů nabízí střední školy rozmanité předměty, které podporují a rozvíjí digitální gramotnost žáků. Především se jedná o tyto: ICT, psaní na klávesnici hmatovou metodou, písemná a elektronická komunikace, fiktivní firma, vazba IT je také v předmětu fyzika, která je neustále zdokonalována prostřednictvím moderních prvků (stavebnice Merkur aj.) či předmětu základy programování a práce s 3D tiskem. Ke zlepšení podmínek pro rozvoj digitální gramotnosti by přispělo vyřešení problému nedostatečné infrastruktury, modernizace PC, které rychle zastarávají, což ale MŠMT tak nevnímá. Ředitelé se domnívají, že pomoc by měla přijít od zřizovatele. Stejně tak podporu

digitální gramotnosti zajišťuje také regionální vysoká škola. Z materiálního vybavení je třeba posílit výkonnější kamerový systém umožňující záznam. Studenti VŠPJ zcela neznají práci s daty, která je odlišná od práce s aplikacemi. Po studentech jsou vyžadovány jiné dovednosti, nejenom použití aplikace nebo softwaru. Problémy jsou často v oblasti vysvětlení výsledky, správné interpretace, ověření výsledku apod.

Žáci a studenti nejčastěji uváděli pro zlepšení digitální gramotnosti i v kontextu vylepšení infrastruktury, technického zázemí, kurikula tyto návrhy: restrukturalizace studijních plánů v kontextu zkvalitnění výuky cestou zařazování digitálních možností do výuky, inovace programů (softwarů), posílit předměty se zaměřením na programování, umělou inteligenci, robotizaci, vyhledávání dat, realizovat workshopy či praktické semináře na tato témata. Vysokoškoláci rozšířili portfolio například o předmět Management sociálních sítí, a především mají zájem o prohloubení znalostí a dovedností v oblasti informačních technologií. Menšina studentů uvedla, že je třeba nové technické vybavení. Jedna žákyně střední školy z prvního ročníku se domnívá, že se vše potřebné naučí ve škole.